STRESZCZENIE

Przedmiotem niniejszej rozprawy jest idea igrzysk olimpijskich, a celem – ukazanie i analiza ich wymiaru wychowawczo-kulturowego i etycznego z jednej strony, ale także religijnego i teologicznomoralnego z drugiej. Realizacja tego celu wiązała się z poszukiwaniami odpowiedzi na szczegółowe pytania badawcze: Jak kształtowała się idea i historia igrzysk olimpijskich? Jakie było stanowisko Kościoła katolickiego, ojców Kościoła, nauczanie papieży w kwestii sportu w ogóle oraz sportu olimpijskiego w szczególności? Jak w kontekście stanowiska chrześcijańskich autorów pierwszych wieków należy dzisiaj oceniać aktywność sportową? Jakie dylematy wiążą się z moralną oceną zachowań sportowców? Jakie realne znaczenie – w kontekście sportowej rywalizacji – ma zasada *fair play*? Jakie są moralno-wychowawcze aspekty sportu olimpijskiego? Jakie zagrożenia dotykają współczesny olimpizm?

Niniejsza praca składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy rozdział poświęcono początkom idei olimpijskiej w starożytności. Analiza *kalokagatii* jako ideału wszechstronnego rozwoju człowieka, prezentacja dyscyplin olimpijskich, olimpijskich konkursów literatury i sztuki, idei pokoju oraz cesarskiego zakazu organizowania igrzysk, potwierdza ważną rolę sportu olimpijskiego w tamtych społecznościach. Dowodzi również tego, że posiadał on wymiar religijny i religijno-moralny. W rozdziale drugim ujęto teologiczne i teologicznomoralne aspekty olimpizmu. Wskazano teksty biblijne dotykające aktywności sportowej. W Piśmie Świętym wprawdzie nie mówi się bezpośrednio o sporcie, występują w nim jednak pewne istotne elementy świadczące o akceptacji sportu jako dozwolonej aktywności ludzkiej. Istotna rola nauczania Kościoła dla akceptacji sportu w ogólności oraz sportu olimpijskiego w szczególności ukazana została w nauczaniu papieży: Piusa XII, Pawła VI, Jana XXIII, Jana Pawła II oraz papieża Franciszka. W trzecim rozdziale zaprezentowano moralno-wychowawcze elementy olimpizmu. Zaprezentowano najpierw wartości wychowawcze kultury fizycznej, szczególnie w procesie wychowania dzieci i młodzieży przez sport.

Następnie przedstawiono elementy etyki sportu, ze wskazaniem określonych wartości, które realizuje sport olimpijski. Ostatecznie skoncentrowano się na pytaniu, na ile fundamentalne zasady życia społecznego: uczciwości, solidarności i dobra wspólnego mogą być potraktowane jako kryteria moralnej oceny aktywności olimpijskiej. Rozdział czwarty stanowi naukową refleksję nad wybranymi problemami etyczno-społecznymi współczesnego olimpizmu. Przeanalizowano tu takie zagadnienia, jak: komercjalizację sportu i postępującą korupcję, upolitycznienie olimpizmu, problem dopingu oraz kontekst medialny igrzysk olimpijskich. Ukazano również zadania środowisk sportowych w kształtowaniu ludzkich postaw.

Analizy przeprowadzone w niniejszej pracy wykazały, że nowożytna idea olimpijska, mimo religijnego patosu, jaki nadał jej odnowiciel igrzysk – Pierre de Coubertin, nie jest ideą ściśle religijną, ale na wskroś humanistyczną. Religijny wymiar starożytnej olimpiady, jak i jej nowożytnej odsłony, został wtórnie powiązany z ideą aktywności sportowej, która jako taka niesie wiele pozytywnych impulsów do rozwoju osobistego, a także wartościowe aspekty etyczno-wychowawcze i społeczno-kulturowe. Nie ma więc powodu, by podzielać obawy i zastrzeżenia wyrażane przez wielu autorów wczesnochrześcijańskich, że aktywność sportowa niesie ze sobą nieuchronnie silne niebezpieczeństwo bałwochwalstwa. Personalistyczne spojrzenie na ludzką cielesność pokazuje wartość sportu, a także samej idei olimpijskiej. Oczywiście, jak wszystkie pozytywne ludzkie idee, również sport i idea olimpijska mogą zostać przez człowieka wypaczone i stać się czymś w rodzaju idei zastępczych dla właściwej religii. Widać to niekiedy w zachowaniach zawodników i trenerów, ale szczególnie ujawnia się to w niektórych środowiskach kibiców, dla których identyfikacja z ulubionym klubem może przybrać charakter religii zastępczej.